

Statsforvalteren i Nordland

Nordlaanten Staatehaaltoje
Nordlândia Stáhtaháldadiddje

Scenario 11: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Sist oppdatert: 14.05.2024

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Scenario 11: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes	1
Innledning	3
Scenario	4
Sårbarhetsanalyse.....	5
Samlet sårbarhetsanalyse	5
Vurdering av kritiske samfunnsfunksjoner	5
Transport	5
Helse- og omsorgstjenester	6
Redningstjenester	6
Styring og kriseledelse.....	6
På lokalt nivå	6
På regionalt nivå.....	6
På nasjonalt nivå	6
Samlet vurdering av styring og kriseledelse.....	6
Husly og varme	7
Risikoanalyse	8
Samlet risikoanalyse.....	8
Vurdering av sannsynlighet	9
Vurdering av konsekvenser	9
Liv og helse	9
Stabilitet	11
Økonomi	12
Vurdering av usikkerhet	12
Overførbarhet.....	13
Klimaendringer	14
Forebygging og beredskap	15

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Innledning

Dette avsnittet gir en innføring i risikoområdet, og en oversikt over de mest relevante hendelsene de siste årene.

Evakuering av et bygg, et område eller et fartøy foretas når det er fare for liv og helse. Det er ulike hendelser som kan føre til behov for evakuering.

I perioden 2017-2022 håndterte Statsforvalteren tre hendelser i forbindelse med evakuering. I juni 2017 måtte 50 husstander evakueres ved Storvatnet i Sortland grunnet fare for demningsbrudd. Politiet gjennomførte evakueringen til Kystvaktens lokaler, mens kommunen var ansvarlig for å sikre dammen. I 2019 måtte beboere i Skjelfjorden i Flakstad evakuere til det lokale forsamlingshuset grunnet stor snøskredfare. Og i januar 2022 ble innbyggere i utsatt skredterreng i Beisfjord i Narvik evakuert grunnet stor snøskredfare.

2015 ble 1096 passasjerer evakuert fra cruiseskipet «Marco Polo» da det grunnstøtte i Boksnesfjorden nær Leknes.

I 2019 ble 470 passasjerer evakuert via helikopter fra cruiseskipet «Viking Sky» grunnet motorstans i uvær på Hustadvika.

På tur inn til Ålesund i 2011 brant det i maskinrommet til Hurtigrutens MS «Nordlys». 2 personer mistet livet og 16 ble skadet. 100 personer ble evakuert med livbåt, mens deler av Ålesund sentrum måtte evakueres grunnet giftig røyk.

I Fylkes-ROS 2024 har vi valgt å beholde vårt scenario om bord et cruiseskip fra tidligere utgaver av Fylkes-ROS som et eksempel på evakuering.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Scenario

I tabellen beskrives hendelsesforløpet, og det gis en oversikt over resultatene av sårbarhets- og risikoanalysene.

Eksempel på hendelsesforløp	
<p>Klokka 04:00 natt til en lørdag i begynnelsen av november går brannalarmen om bord MS Queen Elizabeth som ligger til kai utenfor Leknes. En brann har oppstått i maskinrommet. Skipet har 2068 passasjerer og et mannskap på 1005 – totalt 3073 personer. Været er østlig liten kuling (11m/s), og temperaturen er minus 5C. Kapteinen iverksetter umiddelbar evakuering.</p> <p>Evakueringen fra skipet til land skjer kontrollert og i henhold til skipets evakueringsplan, med hjelp av redningsetatene. 50 personer har behov for legehjelp etter å ha pustet inn røyk. Under evakueringen oppstår det også personskader hos fem personer. For mange av passasjerene oppleves situasjonen som svært krevende. De fleste forlater sine lugarer i all hast, og er lettkledd og tomhendte.</p> <p>Mens evakueringen pågår får brannvesenet kontroll over brannen, og skadene på skipet er omfattende.</p>	
Oversikt sårbarhetsanalyse	Oversikt risikoanalyse
<p>4 kritiske samfunnsfunksjoner vurdert som veldig sårbar (rød). 1 kritiske samfunnsfunksjon vurdert som sårbar (gul). 4 kritiske samfunnsfunksjoner vurdert som lite sårbar (grønn).</p>	<p>Høy sannsynlighet med moderat usikkerhet. Moderate konsekvenser med moderat usikkerhet.</p>

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Sårbarhetsanalyse

Sårbarhetsanalysen i Fylkes-ROS 2024 gjøres for å se på hvordan kritiske samfunnsfunksjoner påvirkes av den aktuelle hendelsen. Det gjøres en enkel analyse av sårbarheter (svakheter) innenfor den enkelte samfunnsfunksjonen som blir berørt.

Vi har valgt å benytte tre grader av sårbarhet: grønn (liten sårbarhet), gul (moderat sårbarhet) og rød (stor sårbarhet). Samfunnsfunksjoner med gul eller rød vurdering blir utdypet i delkapittelet «vurdering av kritiske samfunnsfunksjoner».

Samlet sårbarhetsanalyse

Tabellen nedenfor gir en presentasjon av resultatene fra sårbarhetsanalysen.

Kritisk samfunnsfunksjon	Sårbarhet
Forsyningsikkerhet	Grønn
Kraftforsyning	Grønn
Elektronisk kommunikasjon (EKOM)	Grønn
Transport	Rød
Vann og avløp	Grønn
Helse- og omsorgstjenester	Rød
Redningstjenester	Rød
Styring og kriseledelse	Gul
Husly og varme	Rød

5

Vurdering av kritiske samfunnsfunksjoner

Vurdering av kritiske samfunnsfunksjoner ble drøftet i møter med eiere av de utvalgte kritiske samfunnsfunksjonene.

Transport

Hendelsen overskrider det redningstjenesten har kapasitet til å håndtere, og transportsektoren vil måtte involveres for å bistå evakueringsprosessen. Evakuering skjer i to etapper. Fra cruiseskipet og inn til samlingspunkt på land, og derfra videre til sykehus, legevakt eller overnattingssted (avhengig av hvilke behov de enkelte evakuerte har). Ved en slik hendelse er det behov for effektiv samhandling for optimal bruk av tilgjengelige ressurser.

Kollektivtransporttilbudet vil bli påvirket da bussene og hurtigbåtene brukes i rednings-, evakuerings- og forflyttingsarbeidet. Fylkeskommunen er ansvarlig for transportberedskap og vil ha hovedansvaret for å organisere transport i samarbeid med politi og kommune. Hjemreisen for de evakuerte vil være et ansvar for rederiet.

Transport er vurdert som veldig sårbar (rød) på grunn av mengden folk som må bli evakuert til et definert samlingssted for triagering og helsesjekk, før videre evakuering. Dette krever mye

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

organisering på lokalt og regionalt nivå. Da det kollektive transporttilbudet blir påvirket blir lokal befolkningen også indirekte berørt av hendelsen.

Helse- og omsorgstjenester

Når flere tusen mennesker må evakueres samtidig, vil det medføre stor, kortvarig belastning på helsetjenesten. Helsetjenesten vil måtte kunne ta imot mange pasienter, behandle for større og mindre skader, samt utstede medisin til dem. Det vil også være behov for psykososial hjelp og oppfølging.

Helse- og omsorgstjenester er vurdert som veldig sårbar (rød) på grunn av det høye antallet pasienter som må håndteres samtidig. Hendelsen vil også medføre en momentant stor belastning på det medisinske og psykososiale helsetilbudet i kommunen.

Redningstjenester

Politiet tar beslutningen om å opprette mottaks-, evaluerings- og pårørendesenter (EPS). Kommunen har som oppgave å drifte EPS-senteret. Politiet har det formelle ansvaret for de evakuerte fra de forlater skipet og fram til noen andre overtar (rederi, sykehus, reiser hjem). Politiet har også det formelle ansvaret for å registrere de som blir evakuert.

Brann- og redningsvesenet vil, i tillegg til å utføre slukking, ha et ansvar for å legge ut lenser for å hindre spredning av et eventuelt utslipp.

Hovedredningssentralen (HRS), Sivilforsvaret, Heimevernet (HV), frivillige hjelpeorganisasjoner, helsevesen og brannvesen vil være viktige støtteressurser for politiet og kommunen ved kriseledelsen. Hendelsen involverer mange aktører, og for politiet vil ledelse og koordinering være utfordrende. Her vil Lokal Redningsledelse (LRS) være en arena for koordinering og samordning. Redningstjenester er vurdert som veldig sårbar (rød) grunnet den tidskritiske innsatsen for noen tusen mennesker. Hendelsen vil kreve samarbeid, ressurser og personell for å unngå alvorlige konsekvenser.

Styring og kriseledelse

På lokalt nivå

Evakueringen av flere tusen mennesker medfører at kommunen har en intensiv periode med omfattende oppgaver. Kommunens kriseledelse har koordinasjonsansvar for den kommunale og eventuelle interkommunale innsatsen. Kriseledelsen har et generelt samordningsansvar i forhold til de lokale aktørene og skal bidra til at lokale ressurser som hjelpeorganisasjoner og næringsliv blir utnyttet.

På regionalt nivå

Statsforvalteren vil som en del av sin samordningsrolle ha løpende kontakt med kommunen, være kontaktpunkt mellom sentrale myndigheter og kommunen, samt videreformidle og koordinere behov for hjelp som kommunen har. I en slik hendelse kan det være behov for konsulær bistand til turister og cruisearbeidere fra andre land.

På nasjonalt nivå

Hendelsen vil involvere nasjonale myndigheter på direktorat- og departementsnivå. Justis- og beredskapsdepartementet vil måtte håndtere dette som en nasjonal krise grunnet omfanget i hendelsen.

Samlet vurdering av styring og kriseledelse

Styring og kriseledelse blir vurdert som gul fordi kommunens ordinære drift blir påvirket, og det kan være behov for interkommunalt samarbeid. Hendelsen medfører koordinering, samarbeid, kommunikasjon og samordning under en intens men kortvarig periode.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Husly og varme

Evakueringsbehovet gjør at flere tusen mennesker midlertidig ikke har et trygt sted å oppholde seg. Det må skaffes til veie innlosjering for midlertidig og lengre opphold slik at de evakuerte holder varmen. Og kan føle seg trygge. Eksempler på dette vil være idrettshaller. Videre må de evakuerte innlosjeres gjennom bruk av det som er tilgjengelig av overnattingskapasitet og ved bruk av feltsenger.

Husly og varme blir vurdert som rød fordi den tidskritiske faktoren er fra det tidspunktet en person har ankommet samlingspunkt til personen sitter i en transporteres til EPS-senter. I denne perioden kan de evakuerte bli nedkjølt og i verste fall få hypotermi.

Hendelsestype: Stor ulykke
 Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
 Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Risikoanalyse

Scenarioet er et eksempel på hvordan hendelsen «evakuering av cruiseskip» kan utvikle seg. Lokale forskjeller i geografi, infrastruktur og demografi vil utgjøre forskjeller i samfunnets robusthet (mer om dette i delkapittelet «overførbarhet») ved en slik hendelse.

Vi har valgt å bruke fem nivåer i vurdering av sannsynlighet (svært lav til svært høy) og konsekvenser (fra svært liten til svært store), og tre nivåer i vurdering av usikkerhet (små, moderat og stor). Begrunnelsen for vurderingene utdypes videre i delkapitlene «vurdering av sannsynlighet», «vurdering av konsekvenser» og «vurdering av usikkerhet».

Samlet risikoanalyse

Tabellen nedenfor gir en skjematisk presentasjon av resultatene fra risikoanalysen.

Sannsynlighetsvurdering						
	Svært lav	Lav	Moderat	Høy	Svært høy	Forklaring
Sannsynligheten for at hendelsen skal inntreffe i løpet av et år er 2%						Antas å kunne skje minst en gang i løpet av 50 år.

Konsekvensvurdering							
Verdi	Konsekvenstype	Svært liten	Liten	Moderat	Store	Svært store	Forklaring
Liv og helse	Dødsfall						Ingen dødsfall.
	Skader og sykdom						55 registrerte personskader.
Stabilitet	Påkjenninger i hverdagen						3000 mennesker rammes i en periode på to dager.
	Sosial og psykologiske påkjenninger						To av seks kjennetegn til stede i moderat til svært høy grad.
Natur og kultur	Skader på naturmiljø						Ingen registrerte skader.
	Skader på kulturminner og -miljø						Ingen registrerte skader.
Økonomi	Direkte og indirekte kostnader						500 millioner – 1 milliard kroner.
Samlet vurdering av konsekvenser							Totalt sett moderate konsekvenser.

Usikkerhet

Liten

Moderat

Stor

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Vurdering av sannsynlighet

Scenarioets sannsynlighetsvurdering bygges på sammenlignbare hendelser, lokale forutsetninger og offentlige rapporter/dokumenter.

Brann har ført til evakuering av cruiseskip blant annet om bord «Freedom of the Seas» i Jamaica i 2015, MS «Nordlys» i Norge i 2011 og «Zenith» i Sverige i 2009. Under hendelsen om bord MS «Nordlys», der brannen startet i maskinrommet, mistet to ansatte livet.

Grunnstøting har ført til evakuering av cruiseskip blant annet om bord «Viking Sky» i Norge i 2019, «Marco Polo» i Norge i 2014, og «Costa Concordia» i Italia i 2012. Under hendelsen om bord «Costa Concordia» mistet 32 mennesker livet.

Nordland har 26 734 km kystlinje, og er dermed fylket i Nordland med den lengste kystlinjen.¹ 39 av 41 kommuner i Nordland har en kystlinje. Cruisetrafikken globalt har hatt en årlig vekst på 5-7 prosent, med unntak av perioden med Covid-19 pandemi. Mellom 2013 og 2022 har det vært en gradvis økning i antall cruiseanløp og cruisepassasjerer til norske destinasjoner – med opp mot 1070 flere anløp og 990 000 flere passasjerer.²

Den fremtidige trenden for cruisetrafikk i norske farvann vil i stor grad avhenge av hvorvidt foreslåtte miljøregelverk innføres.³ DNV Maritime har, i en rapport på oppdrag av Kystverket, lagt til grunn at det er stor sannsynlighet for at enkelte utslippskrav (nitrogen) vil gjelde i norske farvann ut til grunnlinjen.⁴ I tidsrommet mellom innførte miljøkrav og tilgjengeligheten av cruiseskip som oppfyller disse kravene, vil Norge kunne oppleve en midlertidig nedgang i cruisetrafikken. Deretter forventes det at cruisetrafikken igjen vil øke gradvis opp mot 2040.

For scenarioet «evakuering av cruiseskip» vurderes sannsynligheten for at hendelsen inntreffer som høy (en gang i løpet av 50 år).

Vurdering av konsekvenser

Scenarioets konsekvensvurdering bygges på resultatene fra sårbarhetsanalysen og drøftinger med interne og eksterne parter. Vurderingene beskriver først mulige faktorer innenfor risikoområdet som kan påvirke alvorlighetsgraden. Deretter vurderes konsekvensen spesifikt innenfor det utvalgte hendelsesforløpet.

Liv og helse

Forflyttingen av store folkemengder i et slikt scenario er krevende, og det er behov for å ha gode planer for evakuering. Evakueringen må foregå på en slik måte at den tar hensyn til ivaretagelse av liv og helse. Selv om alle er kommet seg ut av skipet og inn på kaia er det fortsatt en fare for skader eller død grunnet hypotermi eller andre årsaker før alle har blitt transportert videre. Brannen og

¹ Se tabellen «[Samlet areal, arealfordelinger og kystlinjens lengde, etter fylket](#)», publisert online av SSB 2017.

² Les A.G.N.s «[2022 ble nok et rekordår for cruisetrafikken](#)», publisert online av Kystverket 07.03.2023.

³ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon 23.02.2022. Side 14

⁴ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon 23.02.2022. Side 14

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

påfølgende røykutvikling kan medføre røykskader, og i verste fall død. Opplevelsen av å være i livsfare kan medføre psykiske plager, eksempelvis posttraumatisk stress.

Konsekvens av forflytting av store folkemengder på liv og helse ifølge hendelsesforløpet

Det vurderes at konsekvensene av «evakuering av et cruiseskip utenfor Leknes» er svært liten for liv, og moderat for helse.

Ingen menneskeliv går tapt.

På grunn av brannen om bord antas det at 50 personer får røykskader. Noen av disse vil få alvorlig røykforgiftning. 5 personer får mindre personskader under evakueringen grunnet kombinasjonen av dårlig fottøy og glatt dekk. På grunn av den opplevde livsfaren vil hendelsen medføre til at enkelte får psykiske plager som posttraumatisk stress.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Stabilitet

Konsekvensvurderingen av stabilitet bygges på to elementer. Det første er «påkjenninger i hverdagen», som handler om de negative konsekvensene bortfall av kritiske samfunnsfunksjoner har på samfunnet i forbindelse med en hendelse. Det andre elementet er «sosiale og psykologiske påkjenninger», som handler om følelsesmessige reaksjoner blant befolkningen i forbindelse med en hendelse. Stabilitet, og hvordan konsekvensen vurderes, er utdypet ytterlig i sammendraget.

Sårbarheten av de kritiske samfunnsfunksjonene transport, helse- og omsorgstjenester og redningstjenester medfører påkjenninger i hverdagen. I tillegg blir de kritiske samfunnsfunksjonene styring og ledelse samt husly og varme utfordret, noe som har potensialet å ytterlig påvirke stabiliteten. Hendelsen vil medføre påkjenninger i hverdagen spesielt for de evakuerte og for lokalbefolkningen. De evakuerte må utredes av helsepersonell og omplasseres til midlertidige oppholdssteder uten personlige eiendeler. Lokalbefolkning vil for kort tid måtte regne med uregelmessig offentlig transport da bussene blir brukt for å transportere de evakuerte. I tillegg vil helsevesenet og redningstjenestene midlertidig jobbe med prioritering av pasienter som fortløpende kommer inn fra det evakuerte skipet samtidig som de håndterer vanlig tjenesteyting for lokalbefolkningen.

Følgende «sosiale og psykologiske påkjenninger» forventes å belaste samfunnet ved en sikkerhetspolitisk krise:

- Rammer sårbare grupper spesielt
- Manglende mulighet til å unnsnippe

Konsekvens av forflytting av store folkemengder på stabilitet ifølge hendelsesforløpet

Konsekvensene av «evakuering av cruiseskip utenfor Leknes» vurderes å være liten for «påkjenninger i hverdagen» og moderate for «sosiale og psykologiske påkjenninger».

Det antas at hendelsen vil innebære betydelig «påkjenninger i hverdagen» for et begrenset antall mennesker i et begrenset tidsrom.

Det antas at hendelsen inneholder to av de seks definerte kjennetegnene som kan indikere «sosiale og psykologiske påkjenninger».

Eldre personer, barn, folk med nedsatt mobilitet og andre helseplager vil ha behov for ekstra hjelp under evakueringen. Dermed **rammes sårbare grupper spesielt** av denne hendelsen, noe som vil føre til moderat følelsesmessige reaksjoner.

Det er manglende **mulighet til å unnsnippe hendelsen**. Alle som er om bord skipet må evakueres, og har ingen annen valg enn å forlate lugarene sine midt på natten. Dette kan føre til redsel, usikkerhet og avmakt blant de som rammes.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Økonomi

Direkte økonomiske tap knyttet til evakuering gjelder i hovedsak utredning av det som forårsaket evakueringsbehovet. Det indirekte økonomiske tapet omfatter kostnader knyttet til redningsaksjonen, evakueringen og hjemreisen.

Konsekvens av forflytting av store folkemengder på økonomi ifølge hendelsesforløpet

Konsekvensene av «evakuering av cruiseskip utenfor Leknes» vurderes å være store for økonomi.

Det antas at et samlede økonomisk tap på 500 millioner – 1 milliard kroner. De største kostnadene er knyttet til brannskadene på skipet, evakuerings- og hjemreiseprosessen for passasjerer og mannskap, samt mulig tap i fortjeneste etter omdømmetap.

12

Vurdering av usikkerhet

Scenarioets usikkerhetsvurdering bygges subjektive refleksjoner over kunnskapsgrunnlaget tilgjengelig under revisjonen av Fylkes-ROS 2024.

I tabellen presenteres usikkerhetsvurderingen.

Kunnskapsgrunnlaget	Merknad
Tilgang på relevante data og erfaringer	Relevant data og erfaring tilknyttet risikoområde er tilgjengelige og pålitelige.
Forståelse av hendelsen (hvor kjent og utforsket er fenomenet)	Risikoområdet er kjent til en viss grad. Usikkerhet knyttet til hvordan årsaken av forflyttingen påvirker hendelsens konsekvenser.
Samlet vurdering av usikkerhet	Usikkerheten knyttet til sannsynlighetsvurdering vurderes som moderat. Usikkerheten knyttet til konsekvensvurdering vurderes som moderat.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Overførbarhet

Avsnittet beskriver hvordan sårbarheten og risikoen skissert i dette scenarioet kan påvirkes av ulike faktorer og detaljer.

Dette scenarioet er en uønsket hendelse som er **relevant for hele Nordlands kystlinje**. Cruiseskip kan finne seg hvor som helst langs Nordlands kystlinje når en ulykke inntreffe. Enkelte havner har mer cruisetrafikk enn andre.

Cruiseskipets posisjon er avgjørende for evakueringsinnsatsen. Med dette menes at det foreligger ulike behov for et skip som må evakueres dersom det allerede ligger til kai, versus aktiv seilas langs kysten. Posisjonen er også viktig for hvordan skipet blir håndtert etter evakueringen. Et skip som ligger an til kai vil muligens måtte flyttes for å minske risiko for følgeskader på land.

Det finnes andre mulige **årsaker til evakuering** enn det som framgår i eksempelet. I tillegg til brann kan andre ulykker (eksempelvis havari eller grunnstøting), naturhendelser (eksempelvis storm) og tilsiktede hendelser (eksempelvis terror) medføre behov for evakuering fra skip. Under «andre mulige årsaker til evakuering» inngår det også hendelser som ikke skjer om bord cruiseskip. Naturhendelser (eksempelvis skred eller flom), større ulykker (eksempelvis gassutslipp eller atomhendelse) og tilsiktede hendelser (eksempelvis terror eller krig) kan forårsake evakuering av ulike områder på land.

Typen brann kan påvirke et hendelsesforløp som beskrevet i scenarioet. Dersom brannen oppstår i batterier, eller spres seg til batterier i det aktuelle fartøyet eller elbiler, så vil dette raskt komplisere redningsaksjonen. Det kan i en slik brann utvikles flussyre og brannmannskapene må da håndtere det som en hendelse som krever innsats med kjemikaliedykkere.

Kommunen vil i stor grad benytte samme planverk og de samme ansvarsforhold uavhengig av hendelsens omfang. Det kan likevel ikke forventes at en liten kommune skal dimensjonere beredskapen for å håndtere en så stor evakuering på egenhånd.⁵ Da Nordland er et fylke med hovedsakelig små kommuner, er **interkommunalt samarbeid** ikke bare avgjørende for at krisehåndteringen blir vellykket, men en faktor som øker sannsynligheten for at enkelte kommuner må håndtere en evakuering, enten som hovedaktør eller bistandsaktør.

⁵ Les «[Cruiseskipscenario](#)», publisert av *Fylkesmannen for Sogn og Fjordane* 21.12.2018. Side 6.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Klimaendringer

Klimaendringer er en global utfordring som vil få konsekvenser for sannsynligheten, konsekvensen, omfanget og forløpet av hendelser i det regionale sikkerhetsbilde. Vi har som overordnet mål å i større grad vurdere hvordan klimaendringer vil påvirke det regionale sikkerhetsbilde. I dette avsnittet redegjør vi preliminaire tanker på hvordan scenarioet og/eller risikoområdet påvirkes av klimaendringene.

Klimaendringene vil påvirke cruisetrafikken. Iskanten vil trekke lenger nord, og denne er et attraktivt mål for cruise. De nordligste områdene er samtidig de områdene med færrest redning- og bergingsressurser. Kombinasjonen av at det forventes økt grad av ekstremvær og at cruiseoperatørene strekker sesongen inn i vinterhalvåret, gjør at cruiseoperasjoner kan bli mer krevende.⁶

Redningsaksjonen på Hustadvika med «Viking Sky» i 2019 viste hvor alvorlig det kan bli når det oppstår motorhavari på et cruiseskip nært land, i sterk pålandsvind og grov sjø. Hendelsen var nær ved å få katastrofale følger. Dette, kombinert med det faktum at vi står overfor en økning i cruisetrafikk i våre farvann, gjør at næringen og samfunnet for øvrig må ha et bevisst forhold til risikoen som følger av økende aktivitet.⁷

Klimaendringenes omfang og alvor tilsier at vi er nødt til å tilpasse oss et endret klima, parallelt med at utslipp av klimagasser må reduseres kraftig, både i Norge og globalt. Vi må omstille oss til å bli et lavutslippssamfunn som også er klimarobust.⁸

Gjennom FN's bærekraftsmål har Norge forpliktet seg til å stoppe klimaendringene.⁹ Hele spekteret, fra regjering til enkeltindividet, skal være med på omstillingsprosessen. Å iverksette nasjonale mål og tiltak er like viktig for regjering, som det for næringsliv og landets innbyggere. Våre vaner og forbrukertrender må også endres hvis vi skal lykkes med omstilling til å bli et lavutslippssamfunn. Ansvar for omstilling til å bli et lavutslippssamfunn er altså fordelt på tvers av samfunnet. Klimatilpasningsarbeidet – for å øke klimarobustheten – innebærer innovasjon og teknologiske utvikling. Med ny teknologi og nye drivstofftyper (inkludert batteri) i cruiseskip, kommer også behovet for en oppdatert beredskap som kan møte nye utfordringer.¹⁰

Evakuering av cruiseskip er allerede vurdert som et scenario med høy sannsynlighet for å inntreffe. Klimaendringene utgjør altså en betydelig risiko for dagens cruisetrafikk. Med den forventende økningen i cruisetrafikk og innføring av ny teknologi, vil sannsynligheten for at en slik hendelse inntreffe trolig økes ytterlig.

⁶ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av *Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon* 23.02.2022. Side 14.

⁷ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av *Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon* 23.02.2022. Side 20.

⁸ Les «[Stortingsmelding 26](#)» (2022-2023), publisert av *Regjeringen* 16.06.2023. Side 5.

⁹ Les «[Bærekraftsmålene](#)», publisert på *Regjeringens* nettside. Hentet 24.11.2023.

¹⁰ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av *Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon* 23.02.2022. Side 17.

Hendelsestype: Stor ulykke
Risikoområde: Forflytting av store folkemengder
Scenario: Evakuering av cruiseskip utenfor Leknes

Forebygging og beredskap

Dette avsnittet presenterer hvordan forebyggings- og beredskapsarbeid innenfor risikoområdet kan gjennomføres.

Sivilbeskyttelsesloven stiller krav om at kommunen har planer for evakuering. Sårbarhet- og risikoanalysen viser at en masseevakueringshendelse vil utfordre ressursene spesielt til mindre kommuner som ikke har kapasiteten til å håndtere en spontan ankomst av tusen mennesker. Dette poengteres videre i overførbarhetskapittelet, der interkommunalt samarbeid løftes som en nødvendighet under en slik hendelse.

Utfordringer som ulike kommunikasjonsplattformer, manglende nasjonale veiledere, og begrenset tilgang til ressurser på lokalt nivå tilsier at det kan være utfordrende å håndtere evakuering av skip på et så stort skala. NOU-utvalget drøfter at gode risikovurderinger, interkommunalt samarbeid, og øvelser er viktige virkemidler for å styrke krisehåndteringsevnen og samarbeidet mellom aktørene. Sannsynligheten og alvorlighetsgraden til en slik hendelse økes med den voksende cruisetrafikken og klimaendringene. Derfor blir det viktig å bygge kompetanse og innsikt i aktørers roller og ansvar.¹¹

¹¹ Les NOUs «[Cruisetrafikk i norske farvann og tilgrensede havområder](#)», publisert av Departementets sikkerhets- og serviceorganisasjon 23.02.2022. Side 14.